

12.10.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**12 Ekim 2023
Perşembe**

12.10.2023

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

12 Ekim 2023 Perşembe

YASAMA BÖLÜMÜ

TBMM KARARI

1392 Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Üyelikleri İçin Yapılan Seçime Dair Karar

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİK

— Elektronik Kimlik Bilgisini Haiz Cihazların Kayıt Altına Alınmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik

TEBLİĞLER

— Bitkisel Üretimde Biyolojik ve/veya Biyoteknik Mücadele Desteklemelerine Dair Uygulama Tebliği (No: 2023/36)

— Elektronik Kimlik Bilgisini Haiz Cihazların Kayıt Altına Alınmasına Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

— Anayasa Mahkemesinin 13/9/2023 Tarihli ve E: 2023/76, K: 2023/155 Sayılı Kararı

Gıda perakendecilerinden indirim kampanyaları

Hükümetin çağrısının ardından market zincirleri art arda indirim kampanyaları açıkladı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın enflasyonla mücadele kapsamında gıda perakendecilerine yaptığı indirim kampanyası çağrılarının sonrasında market zincirleri art arda indirim kampanyalarına başladılar.

Aralarında Migros, BİM, Şok Marketler ve A101'in bulunduğu zincirler çeşitli ürünlerde yüzde 50'ye varan indirimler yapacağını açıkladı.

Ticaret Bakanı Ömer Bolat geçtiğimiz günlerde gıda perakendecilerine indirim çağrısı yapmış ve "Cumhuriyetimizin 100. yılında büyük bir indirim kampanyasını bütün marketlerden bekliyoruz" demişti.

Erdoğan da Pazartesi günü kabine toplantısının ardından yaptığı açıklamada Bolat'ın çağrısını tekrarlayarak, "Zincir marketlerimiz başta olmak üzere tüm esnafımızı, işletmelerimizi yapacakları indirimlerle enflasyonla ve hayat pahalılığıyla mücadelemize destek vermeye davet ediyorum" ifadelerini kullanmıştı.

Ekim ayı içerisinde 500 üründe yüzde 50'ye varan indirimler yapacağını duyuran BİM, "Ekim ayı boyunca yapacağımız indirimlerle ülkemizin enflasyona karşı mücadelesini desteklerken, müşterilerimizin temel ürünlere erişimini de kolaylaştıracaktır. Ürün

12.10.2023

maliyetlerinde artış olmadıkça ürün fiyatlarında artış yapmama ilkesini, kurulduğumuz ilk günkü kararlılığımızla sürdüreceğiz" açıklamasını yaptı.

Migros da, tüketicilerin alım gücünü artırmak ve enflasyonla mücadele için 12 Ekim'dan başlayarak Kasım sonuna kadar 15 bini aşkın üründe yüzde 20-yüzde 50 indirimler sunacağını açıkladı.

A101 de yaptığı açıklamada, yıl boyu her gün en az bin üründe yüzde 50'ye varan indirim yaptıklarını belirterek, kampanyalarına ek olarak tüm ürün kategorilerinde düzenli indirim yapacaklarını duyurdu. rak enflasyonla mücadelede tüketici kurumlarının yanında olacağını duyurdu.

Şok Marketler de Ekim ayı boyunca her hafta en az 250 üründe olmak üzere toplam bin üründe yüzde 50'ye varan indirimler yapacağını duyurmuştu.

Zincir marketlerde indirim furyası: Hangi market, ne kampanya hazırladı?

Hükümetin çağrısının ardından market zincirleri art arda indirim kampanyaları açıkladı. Aralarında Migros, BİM, Şok Marketler ve A101'in bulunduğu zincirler çeşitli ürünlerde yüzde 50'ye varan indirimler yapılacağını duyurdu.

Önce Ticaret Bakanı Ömer Bolat, ardından da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın enflasyonla mücadele kapsamında gıda perakendecilerine yaptığı indirim kampanyası çağrılarını sonrasında market zincirleri art arda indirim kampanyalarını duyurmaya başladı.

Bakan Bolat'ın geçen günlerde Cumhuriyet'in 100. yılında marketlerde büyük bir indirim kampanyası beklediklerini açıklaması ve sektörün buna hemen destek vermesinin ardından gözler, tekstil ve beyaz eşya başta olmak üzere perakende sektörünün diğer temsilcilerine çevrilmişti.

Bolat'tan, perakende sektörünün diğer temsilcilerine yönelik çağrısını yeniledi. Bakan Bolat, tekstil ve beyaz eşya başta olmak üzere tüm sektörleri Cumhuriyet'in 100. yılında büyük indirim kampanyasına destek vermeye çağırdı.

Çağrıya ilk yanıt BMD Başkanı Sinan Öncel'den geldi. Öncel, 2018'de de benzer bir kampanyaya BMD markaları olarak canı gönülden katıldıklarını anımsatarak, çağrıya 60 bin mağazanın katılacağına inandığını söyledi. Aralarında Migros, BİM, Şok

12.10.2023

Marketler ve A101'in bulunduğu zincirler marketler de yaptıkları açıklamalarda indirim gideceklerini duyurdu.

Migros, 12 Ekim itibariyle başlayarak Kasım ayının sonuna kadar olan süreçte 15 bini aşkın üründe yüzde 20'den yüzde 50'ye varan indirimler sunacağını açıklarken BİM, Ekim ayı içerisinde 500 üründe yüzde 50'ye varan indirimler yapacağını duyurdu.

Türkiye’de tarım pestisitlerin yarısı 5 ilde kullanılıyor

“Tarımda Kullanılan Zehirler Hakkında Gerçekler ve Rakamlar: Pestisit Atlası”na göre Türkiye’de 2020 yılında pestisit kullanım miktarının 50 ile 60 bin ton olduğu tahmin ediliyor. Atlas’ta pestisit kullanımının yüzde 50’sinin Adana, Mersin, Manisa, Aydın, Bursa, İzmir ve Antalya’da gerçekleştirildiği ifade edildi.

Heinrich Böll Stiftung Derneği’nin yayımladığı Pestisit Atlası’na göre Türkiye’de pestisit kullanımının yüzde 50’sinin Adana, Mersin, Manisa, Aydın, Bursa, İzmir ve Antalya’da kullanıldığı belirtiliyor.

Bu illerde hektar başına kullanılan pestisit miktarı Antalya’da 2020 yılı verilerine göre hektar başına yaklaşık 14 kilogram, Manisa’da ise 9 kilogram seviyesinde bulunuyor. Dünya çapında ise yılda 4 milyon ton pestisit kullanılıyor.

Küresel pestisit pazarının bu yıl itibariyle 130,7 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaştığı tahmin ediliyor. Pestisit kullanımının yoğun olarak kullanıldığı illerde halk sağlığı, biyoçeşitlilik kaybı, kimyasal kirlilik gibi önemli sorunların görüldüğü belirtilen Atlas’da, pestisite maruz kalanlarda kalp, akciğer ya da böbrek yetmezliğinin yaşandığı ifade ediliyor.

Pestisitlerin beş büyük üreticisi olan Syngenta, Bayer Corteva, BASF ve FM’nin 2020 toplam cirosu 30,9 milyar euro olduğu belirtiliyor. Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği Proje Koordinatörü Yonca Verdioğlu ve Pestisit Atlası’nın

Türkiye'ye dair bilgilerini oluşturan ve bilimsel okumaları yapan Gıda Mühendisi, Yazar Dr. Bülent Şık'ın katıldığı toplantıda kamuoyu ile paylaşıldı.

“Pestisit kullanımı bildirilenden fazla”

Pestisit Atlası'na göre Türkiye'de kullanılan pestisit etken madde sayısı 2018 yılında 385 adede düştüğü aktarılıyor. Ancak 2008-2021 yılları arasında da 213 etken maddenin kullanımına yasak getirildiğini belirtilen Atlas'ta, Türkiye'den ihraç edilen gıda ürünlerinde yasaklanmış pestisit kalıntılarının çıktığına, bu nedenle pestisit etken madde sayısının resmi kurumların bildirdiğinden çok daha fazla olduğuna işaret ediliyor.

Henirich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği Proje Direktörü Yonca Verdioğlu, söz konusu atlas ile pestisite yönelik farkındalığın oluşturulmasını hedeflediklerini belirterek, “Biz dernek olarak pestisitin çevreye, doğal hayata insana ne tür zararlar verdiğini ortaya koyarak bu zehirleri nasıl azaltabileceğimize dair tartışmalara anlamlı bir katkı sunmayı amaçlıyoruz” dedi.

‘En çok çocukları etkiliyor’

Gıda Mühendisi Yazar Dr. Bülent Şık, pestisitin sağlığa ve ekosisteme etkilerinin uzun zamandır bilinmesine rağmen pestisit kullanımının bütün dünyada artış gösterdiğine dikkat çekerek, “Pestisit ve kalıntılarında en fazla çocuklar etkileniyor. Türkiye nüfusunun yüzde 26,5'ini çocuklardan oluşuyor. 23 milyon çocuk pestisit tehlikesiyle karşı karşıya” dedi.

Erdoğan'dan fahiş fiyat uyarısı: Ağır yaptırımlar uygulayacağız

Cumhurbaşkanı Erdođan, "Konut ve kira sektöründe piyasanın dengesini bozan, fahiş fiyat artışlarına yol ačan kiři ve kurumlara yönelik ağır yaptırımlar uygulayacağız. Adil, dürüst, özenli ve makul şekilde hareket etmeyerek fırsatçılık peşinde koşanlara kesinlikle nefes aldirmayacağız. Aynı şekilde çimento ve hazır beton sektöründeki dengesiz fiyat artışlarını da yakın takibimize aldık." dedi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 26. Geleneksel Tüketici Ödülleri Zirvesi'nde katıldı.

Erdoğan, TOBB şura Salonu'nda düzenlenen etkinlikte yaptığı konuşmada, 11 ilde yaşanan 14 milyon insanı doğrudan etkileyen bu büyük felaketin yaralarını sarmak için gece gündüz demeden çalıştıklarını, kabine toplantılarının ilk gündem maddesini deprem bölgesinde yürütölen inşa ve ihya faaliyetlerinin oluşturduğunu vurgulayarak, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Orta Vadeli Program'da olduğu gibi ekonomiyle ilgili hazırladığımız yol haritalarında da önceliği daima bölgenin ayağa kaldırılmasına veriyoruz. Meclisimize sunduğumuz ek bütçede bölgeye 762 milyar lira ayırmıştık. 2024 yılında deprem bölgesi için 1 trilyon liralık kaynak tahsis edeceğiz. Önümüzdeki üç yıl boyunca, depremzede şehirlerimizin ihyası için toplam 3 trilyon lira tutarında bir kaynak kullanacağız. Deprem konutlarımızın inşası hızla sürüyor. Depremde yıkılan iş yerlerimizi ve ticarethanelerimizi yeniden yapıyoruz. Konutlar haricinde deprem bölgesinde ticari

alan vasfına sahip 170 bin bağımsız bölüm inşa edeceğiz. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da depremzedelerimizi sırf siyasi tercihlerinden dolayı onlara hakaret edenlerin insafına bırakmayacağız. Devlet millet dayanışmasıyla inşallah bu zor günlerin üstesinden alınımızın akıyla hep beraber geleceğiz."

"Afaki rakamlar gördük"

Erdoğan, COVID-19 salgınıyla küresel ekonominin daha önce hiç alışık olmadığı bir girdaba sürüklendiğini, hemen her alanda üretimin aksadığını, tedarik zincirlerinde kırılmaların olduğunu, küresel ticaretin aylar boyunca neredeyse durma noktasına geldiğini anımsattı.

Türkiye'nin salgın krizini, istihdam, ticaret, üretim, turizm dahil tüm boyutlarıyla en başarılı şekilde yöneten ülkelerden biri olduğunu, bu kritik süreçte muhalefetin tüm baskısına rağmen ekonomide vahim sonuçları olabilecek fevri adımlardan uzak durduklarını dile getiren Erdoğan, şunları söyledi:

"Geniş bir yelpazede verdiğimiz destek ve teşviklerle çarkların kesintisiz dönmesini sağladık. Aynı tavır, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın tetiklediği küresel ekonomik krizde de gösterdik. Yatırım, istihdam, üretim, ihracat, cari fazla yoluyla ülkemizi büyötmeye dayalı bir ekonomi modeli uyguladık. Elbette tüm dünyada son 60-70 yılın en yüksek rakamlarına ulaşan enflasyon oranları bizleri de olumsuz etkiledi. Halen de etkiliyor. Avrupa'dan Amerika'sına herkes istihdam kaybına yol açmadan enflasyonu dizginlemeye dönük politikalar uyguluyor. Biz bu muhataralı süreci son dönemde biraz daha ağır yaşadık. Küresel sıkıntılara, tamamen tamahkarlıktan ve fırsatçılıktan kaynaklı fiyatlama davranışları eklenince bizim yükümüz daha da arttı. Ortada ekonomik hiçbir gerekçeyle açıklanamayacak afaki rakamlar gördük. Farklı bahanelerin arkasına gizlenerek vatandaşın malına, rızkına, lokmasına kasteden açgözlülerle karşılaştık."

Erdoğan, seçimlerden sonra yeni kabinenin en öncelikli meselelerinden birinin bilhassa belli sektörlerde oluşan balonu söndürmek olduğunu vurguladı.

"Fahiş fiyat artışları"

Attıkları kararlı adımlarla otomobil fiyatlarından başlayarak birçok alanda ciddi mesafe aldıklarını söyleyen Erdoğan, şunları kaydetti:

"Alınan tedbirler, kesilen cezalar ve diğer engellemeler sayesinde otomotiv piyasasında yaşanan spekülâtif fiyat artışları ortadan kalkmaya başladı. Daha 1 ay öncesine kadar güya araç kıtlığından dolayı fiyatlar sürekli artarken, bugün artık indirimleri hatta kampanyaları konuşuyoruz. Benzer bir tablonun konut ve kira fiyatlarında da yaşanacağına inanıyoruz. Konut ve kira sektöründe piyasanın dengesini bozan, fahiş fiyat artışlarına yol açan kişi ve kurumlara yönelik ağır yaptırımlar uygulayacağız. Adil, dürüst, özenli ve makul şekilde hareket etmeyerek fırsatçılık peşinde koşanlara kesinlikle nefes aldirmayacağız. Aynı şekilde çimento ve

12.10.2023

hazır beton sektöründeki dengesiz fiyat artışlarını da yakın takibimize aldık. Devletimiz, asrın felaketinin yaralarını sarmaya, bir an önce vatandaşlarını güvenli yuvalarına kavuşturmaya çalışırken birilerinin aşırı kar hırsıyla farklı işlere tevessül etmesine asla tahammülümüz yoktur. Denetimler sonucunda şayet burada da bir sorun, sıkıntı, fırsatçılık tespit edersek gereği neyse onu yapmaktan çekinmeyeceğiz. Milletimizi haksız fiyat artışlarından, stokçuluktan, güvensiz ürünlerden ve aldatıcı ticari uygulamalardan korumaya kararlılıkla devam edeceğiz."

Bakan Bolat: Ürünlerdeki güvensizlik oranı yüzde 1,7'ye kadar düştü

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, yaptıkları çalışmalarla ürünlerdeki güvensizlik oranının geçen yıl sonu itibarıyla yüzde 1,7'ye gerilediğini belirtti.

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Şura Salonu'nda düzenlenen 26. Geleneksel Tüketici Ödülleri Töreni'nde konuştu.

Bakanlık olarak hedeflerinin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çizdiği vizyon çerçevesinde Türkiye'de yatırım, üretim ve istihdamı artırarak, ticaretin istikrarlı, rekabetçi, adil ve güvenilir şekilde yapılmasını sağlamak olduğunu bildiren Bolat, ihracat başta olmak üzere dış ticareti ve döviz gelirlerini de artırmayı amaçladıklarını söyledi.

Bolat, en önemli faaliyetlerinden birinin, tüketicilerin ekonomik haklarını korumak olduğuna işaret ederek, bu kapsamda Bakanlık bünyesinde geniş kapsamlı saha denetimleri yaptıklarını, piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerini yürüttüklerini, satış sonrası hizmetler, garanti belgesi ve fiyat etiketi denetim işlemlerini sürdürdüklerini anlattı.

Vatandaşların günlük hayatta en çok karşılaştıkları tüketici sözleşmelerini de denetlediklerini bildiren Bolat, satıcı ve sağlayıcıların, tüketicilere yönelik olası haksız uygulamalar içine girmemeleri için gerekli tedbirleri aldıklarını ifade etti.

Bakan Bolat, Reklam Kurulu'nun, tüm televizyon, radyo, yazılı basın ve internet reklamlarını titizlikle incelediğini dile getirerek, "Tüketicilerimizi reklam yoluyla

aldatan, istismar eden, haksız rekabete yol açarak kamu düzenini bozan reklam ve tanıtımlara karşı etkin cezalar uyguluyoruz." diye konuştu.

Güvensiz ürüne karşı sıfır tolerans ilkesi

Vatandaşları sağlıklı ve güvenli ürünlerle buluşturma amacıyla çalıştıklarını belirten Bolat, "Bu kapsamda, giyim, ayakkabı, oyuncak, kırtasiye, çocuk bakım ve kullanım ürünleri ile deterjan gibi tüketici ürünlerinin güvenli şekilde piyasaya arz edilmesi amacıyla 'güvensiz ürüne karşı sıfır tolerans' ilkesi çerçevesinde piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerini de yürütüyoruz. Yaptığımız etkin çalışmalarla, ürünlerdeki güvensizlik oranı 2022 yılı sonu itibarıyla yüzde 1,7'ye kadar gerilemiştir." dedi.

Bolat, uygulamaya koydukları yenilenmiş ürün sistemi yoluyla cep telefonu, bilgisayar, tablet, akıllı saat, oyun konsolu ve modemlerin, Bakanlıkça yetkilendirilen merkezlerde, yenilenerek tekrar satışa sunulmasına imkan sağladıklarını söyledi. Bolat, "Böylece, kullanım ömrü henüz dolmayan teknolojik ürünlerin tekrar ekonomiye kazandırılması suretiyle ithalatın azaltılması, israfın ve çevreye verilen zararların önlenmesi, tüketicilerimizin de güvenli ve garantili ürüne erişmeleri sağlanmaktadır." ifadesini kullandı.

Tüketici hakem heyetlerinin ülke genelinde faaliyetlerine devam ettiğini anımsatan Bolat, "Geçtiğimiz sene itibarıyla 600 bine yakın tüketicimizin, satıcı ve sağlayıcılarla yaşadıkları yaklaşık 1,5 milyar lira tutarındaki uyuşmazlığı da mahkemelere gitmeden, zahmetsiz şekilde çözüme kavuşmuş, böylece milletimizin adalete erişim süreci de önemli ölçüde kolaylaştırılmıştır." diye konuştu.

Bakan Bolat, haksız ve fahiş fiyat artışları ile stokçuluk faaliyetleri başta olmak üzere tüketici mevzuatına aykırı faaliyetler yürüten kişi ve kurumlara asla müsamaha göstermeyeceklerini vurgulayarak şunları ifade etti:

"AK Parti Hükümetleri, 21 yıldır Cumhurbaşkanı'mızın güçlü liderliğinde, sanayisi, tarımı ve hizmetler sektörü, ihracatı, altyapı ve üstyapısıyla, ulaştırma, çevre, savunma sanayi ürünleri ve TOGG'uyla, sağlık sistemi ve turizmiyle ekonomimize çok büyük gelişmeler kazandırmış, milletimizin refahını da çok büyük ölçüde artırmayı başarmıştır. Her daim kamu yararını gözeterek, gerek hukuki düzenlemeler gerekse denetim ve uygulama faaliyetleriyle tüketicilerimizin ve 86 milyon vatandaşlarımızın hakkını, hukukunu korumuştur."

Bilinçli tüketimin önemine de dikkati çeken Bolat, "Bilinçli tüketimin piyasada büyük bir yaptırım gücü ve düzenleme etkisi vardır." dedi.

Bolat, dünyadaki iyi uygulama örnekleri dikkate alınarak mevzuatın geliştirilmesine ve iyileştirilmesine yönelik çalışmalara devam edeceklerini belirterek şunları kaydetti:

"Hedefimiz, üreticimizle, ihracatçımızla, tacirimizle, esnaf ve sanatkarımızla işbirliği ve dayanışma içinde en modern ve en güçlü tüketici koruma altyapısını sunmak,

12.10.2023

tüketici sorunlarını en kolay, etkin ve hızlı şekilde çözüme ulaştırmak, piyasadaki ürünleri sağlıklı ve güvenli şekilde, en uygun fiyattan, tüketiciyi mağdur etmeden temin etmek, vatandaşlarımızı piyasaya güven duyan bilinçli tüketiciler haline getirmektir."

Cari denge ağustosta sınırlı açık verdi

Ağustos ayında 625 milyon dolar açık vermesi beklenen cari işlemler dengesi, 619 milyon dolar açık verdi. Temmuz sonunda 59.09 milyar dolar olan 12 aylık birikimli açık 56.96 milyara geriledi.

Ali Orhan YALÇINKAYA

2023 yılı Ağustos ayında cari denge 619 milyon dolar açık verdi. Bir önceki yılın aynı ayında açık 2.75 milyar dolardı. 2022 yılının Ocak-Ağustos döneminde 35.06 milyar dolar olan açık, bu yılın aynı döneminde 43.12 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti.

Böylece Temmuz sonunda 59.09 milyar dolar olan 12 aylık birikimli açık Ağustos'ta 56.96 milyara geriledi. 2024-2026 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programda (OVP) 2023 yılı cari açık gerçekleşme tahmini 42.5 milyar olarak öngörülmüş bulunuyor.

Cari İşlemler ve Finansmanı (milyar USD)

Ağustos ayına ilişkin detaylara baktığımızda 2022 yılında 7.53 milyar dolar fazla veren hizmet dengesi bu yılın aynı ayında 7.27 milyar dolar fazla verirken (hizmetler dengesi altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler söz konusu dönemde 5.52 milyar dolardan 5.75 milyar dolara yükseldi), bir önceki yılın Ağustos ayında 9.66 milyar dolar açık veren mal dengesinin 2023 yılında 7.10 milyar dolar açığa gerilemiş olması cari açığın daralmasında etkili oldu. 2.24 milyar dolar açık veren net altın ticareti ise bu dönemde 3.06 milyar dolar açığa yükseldi. Geçtiğimiz yıl Ocak-Ağustos döneminde 8.68 milyar dolar açık veren net altın ticareti bu yılın aynı döneminde 20.78 milyar dolar açık verdi. Birincil gelir dengesi kalemindeki 922 milyon dolar net çıkışa karşılık, ikincil gelir dengesi kalemine 141 milyon dolar net giriş kaydetti.

2022 yılının Ağustos ayında 6.64 milyar dolar fazla veren altın ve enerji hariç çekirdek denge 6.15 milyar dolar fazla verirken, yıllıkta bir önceki aya göre 495 milyon dolar azalarak 37.45 milyar dolar fazlaya geriledi.

Cari dengenin finansman kalemlerine baktığımızda ise geçtiğimiz yılın Ağustos ayında 676 milyon dolar düzeyinde olan doğrudan yatırımlar kaynaklı girişler 106 milyon dolar oldu. Portföy yatırımları kaynaklı ise 880 milyon dolarlık giriş söz konusu. Diğer yatırımlar kaynaklı Ağustos'ta 218 milyon dolar giriş olduğu görülüyor.

DİBS'lere 530 milyon dolar girerken, hisse senetlerine 131 milyon dolar çıkış oldu. 12 aylık borç çevirme oranı bankalarda yüzde 88.5'e yükselirken, özel sektörde yüzde 99.9'a, genel borç çevirme oranı ise yüzde 93.2'ye geriledi.

Sonuç olarak Ağustos ayında 106 milyon dolar doğrudan yatırım kaynaklı, 218 milyon dolarlık diğer yatırımlar kaynaklı ve 880 milyon dolar portföy kaynaklı toplamda 1.2

12.10.2023

milyar dolar giriş gerçekleşmiştir. Net hata noksan kaynaklı 4.58 milyar dolarlık giriş ile bu rakam 5.79 milyar dolara yükselirken, cari dengenin de 619 milyon dolar açık vermesi ile oluşan 5.13 milyar dolar Merkez Bankası rezervlerinin artmasını sağlamıştır.

Önümüzdeki döneme ilişkin olarak Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) alt detaylarında gelecek üç aya ilişkin değerlendirmelerde üretim hacmi, ihracat sipariş miktarı ve iç piyasa sipariş miktarında bir önceki ayda artış bekleyenler lehine olan seyrin zayıfladığını izlemiştir.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) ise hem toplam yeni siparişlerin hem de yeni ihracat siparişlerinin Eylül ayında azalmaya devam ettiğini, ancak düşüşlerin Ağustos ayına göre daha düşük bir hızda gerçekleştiğini ortaya koymuştu.

Eylül ayı geçici dış ticaret rakamları ise cari dengenin 1.0 milyar dolar fazla verebileceğini düşündürüyor. Bu durumda 12 aylık birikimli açığın hafifçe artarak 53.0 milyar dolara gerileyeceği anlamına geliyor.

OVP'de ortaya konulan hedefler, alınan makro ihtiyatı önlemler ile iç talebin yavaşlayacağı anlaşılıyor. Bu durumda dış talep ve küresel enerji fiyatlarının seyri cari açık için belirleyici olmaya devam edecek.

Perakende satışlarda artış hız kesti

Perakende satış hacmi, ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 17 yükseldi.

Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi 2023 yılı Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 17,2 arttı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 15,3, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 24,2 arttı, otomotiv yakıtı satışları ise yüzde 1,0 azaldı.

Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi 2023 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre yüzde 4,7 azaldı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 0,1 arttı, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 5,6, otomotiv yakıtı satışları ise yüzde 9,0 azaldı.

Cari fiyatlarla perakende ciro 2023 yılı Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 87,5 arttı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 89,9, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 98,1, otomotiv yakıtı satışları ise yüzde 58,5 arttı.

Bağ-Kur'lulara 5 yıl erken emekli olma hakkı geliyor

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan, TRT Haber'de katıldığı canlı yayında Bağ-Kur'luların emeklilik prim gün sayılarının 7 bin 200'e düşürülmesiyle ilgili, "Bu konuda talimatlarımızı aldık, çalışmalarımıza başladık" dedi. Işıkhan, yapılacak düzenlemeyle Bağ-Kur'lulara 5 yıl öncesinden emekli olma hakkının tanınacağını kaydetti.

Emeklilere bir defaya mahsus verilecek 5 bin lirayla ilgili TRT Haber'de katıldığı canlı yayında açıklamalarda bulunan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan, konuyla ilgili düzenlemenin tamamlandığını, Meclis'teki prosedürü ise AK Parti Grup Başkanvekilinin sürdüreceğini söyledi.

Işıkhan, Meclis süreci ne kadar kısa sürede sonuçlanırsa emeklilerimiz için daha yararlı olacaktır. Kasım ayının 15'ine yakın bu ödemeyi yapacağız. Emeklilerimiz hesaplarında bu rakamı görecekler" dedi.

Kıdeme yönelik çalışma yok

Kıdem tazminatında sistem değişikliği iddialarına ilişkin soruya Işıkhan, "Bakanlık olarak böyle bir çalışmamız yok. İşçilerimiz, işverenlerimiz, sendikalarımız rahat olsunlar. Orta Vadeli Program'da da aslında ifade ettiğimiz bir cümle yer almamakta.

Şu an bir çalışmamız yok. Bakanlığımızın ilerleyen zaman içerisinde de bir çalışması söz konusu değil" yanıtını verdi. Bakanlığında tüm çalışmaların sosyal diyalog çerçevesinde gerçekleştirildiğini belirten Işıkhan, çalışma hayatını ilgilendiren

12.10.2023

konularda işçi ve işveren temsilcileriyle istişarelerde bulunarak bakanlığın sosyal boyutunu da güçlendirdiklerini söyledi.

"Bağ-Kur'lulara 5 yıl önce emeklilik hakkı"

Işıkhan, Bağ-Kur'luların emeklilik prim gün sayılarının 7200'e düşürülmesine yönelik çalışmalar hakkındaki soruya ise "Bu konuda talimatlarımızı aldık, çalışmalarımıza başladık" cevabını verdi. Yapılacak düzenlemeyle Bağ-Kur'lulara 5 yıl öncesinden emekli olma hakkının tanınacağını kaydeden Işıkhan, bütçe disiplini doğrultusunda bu hedeflerini de gerçekleştireceklerini bildirdi.

Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) düzenlemesi kapsamında yürütülen çalışmalara dair soru üzerine Işıkhan, "Bugüne kadar yaklaşık 2 milyon EYT başvurusunu başarıyla sonuçlandırdık ve sigortalılarımıza bildirdik. 120 bine yakın dosyamızla ilgili işlemlerimiz devam ediyor.

Hedefimiz, 120 bin dosyamızı aralık ayının ortasında bitirmek" dedi. Işıkhan, ev hanımlarına emeklilik hakkının getirilmesine yönelik çalışmalar hakkında ise, "Bu da Cumhurbaşkanımızın mayıs ayındaki seçim dönemimizde önemli müjdeleri arasındaydı. 5 yıllık dönem içerisinde ev kadınlarına bu iyileştirmeyi yapacağız. İsteğe bağlı sigortalı kapsamında üçte birlik prim desteğini devletimiz ödeyecek" açıklamasında bulundu.

Seçim öncesi korkup gittiler, sonucu görünce rahatlayıp döndüler!

Alaattin AKTAŞ

12 Ekim 2023 Perşembe

Net hata noksan, ödemeler dengesinin yumuşak karnıdır. Türkiye genellikle cari açık verir, bu açık için finansman sağlamaya çalışır, bu iki kalem birbirine eşit olmadı mı aradaki fark ters işaretle net hata ve noksana yazılarak ödemeler dengesinin toplamı sıfıra getirilir, yani denklığı sağlanır. Bu hesaplamada sermaye hesabı da vardır ama onun tutarı ihmal edilebilecek kadar düşüktür.

Net hata noksanla ilgili çok spekülasyon yapılır, bunların ne kadarı doğrudur, bilmek pek mümkün değildir.

Ancak net hata noksanın pozitif olduğu dönemlerde ülkeye “**valizler dolusu**” para girdiği söylenir ki, bu fiziken doğru olamaz zaten. Milyar dolarlar kaç valize sığar, bir düşünün!

Bu para çoğunlukla da kara para olarak nitelenir. Kısmen öyledir belki de tüm tutarı böyle görmek de doğru değildir.

Ama şu gerçek değişmez; net hata noksanın, pozitif ya da negatif olsun fark etmez, yüksek seyretmesi sorundur, döviz giriş çıkışına ilişkin bilinmezliğin büyüklüğünü ve sisin kalınlığını gösterir.

Bir de böyle dalgalanma varsa!

Net hata noksanın düzeyi sorundur da bir dönem hep negatif, izleyen dönem hep pozitif olması başka şeyler düşündürür.

Bu yıl üçer aylık iki dönemde olduğu gibi...

12.10.2023

Türkiye Mayıs ayında kritik bir seçime gitmektedir; iktidarın el değiştirebileceği kanısı son yirmi yılda olmadığı kadar güçlenmiştir. Ödemeler dengesinin net hata noksan kalemine yansıyan sessiz sedasız bir hareket başlar. Genellikle pozitif seyreden net hata noksanda ciddi bir negatif tutar oluşmaktadır. Nereden kaynaklandığı bilinmeyen, (Merkez Bankası bunu bilse zaten ilgili kalemlere yazardı) bir para çıkışı vardır.

Öyle az buz bir para değildir bu...

Martta 2.7 milyar, nisanda 3.4 milyar, mayısta 8.7 milyar dolar olmak üzere üç ayda giden para tam 14.9 milyar dolardır.

Sahi kimdir bu parayı yurt dışına çıkaranlar?

Ya da daha önemlisi bunca yıl Türkiye’de dururken ne diye iktidarın değişebileceği gündeme gelince gitmeyi tercih etmişlerdir?

Bu paranın başına bir şey geleceğinden mi korkmuşlardır?

Haksız edinilmiş bir para değilse bu, neden korkulmuştur ki?

Seçimi kazanmış olsaydı iktidara gelecek olan Millet İttifakı bu paralara el mi koyacaktı ki böylesine bir korku yaşandı?

Ve rahat nefes aldılar!

Seçimlerden Cumhuriyet İttifakı galip çıkınca giden para fazlasıyla geri geliverdi. Anlaşılan o paraları çıkarmayı tercih edenler rahat bir nefes almıştı.

Net hata noksanda izlediğimiz giriş haziranda 8 milyar, temmuzda 3.6 milyar ve ağustosta 4.6 milyar dolar oldu. Üç ayın toplamı böylece 16.2 milyar doları buldu.

Gerçekten merak edilecek bir durum değil mi bu...

Meclis ve Cumhurbaşkanı seçimini Millet İttifakı kazanmış olsaydı Türkiye’de rejim değişmeyecekti, en fazla parlamenter sisteme geri dönüş olacaktı, kim bilir o da ne kadar bir zaman içinde gerçekleşebilecekti.

Tekrar tekrar soralım:

Yalnızca iktidar değişiminden dolayı korkulan neydi?

Korkanlar kimlerdi?

Bu kişiler ya da kurumlar mevcut iktidar döneminde ne yapıyorlardı ki iktidar değişirse aynı şeyleri yapamayacaklarını düşünüp paralarını apar topar yurt dışına çıkardı?

O paralarla burada ne yapıyorlar ki tekrar getirdiler?

Klasik açıklama yetmez

Net hata noksan ödemeler dengesinin elbette kalıntı kalemidir, denkleştirme kalemidir. Teknik açıklamanın bu olduğunu biliyoruz. Ama üçer aylık iki dönemde yaşananları izah etmeye bu teknik açıklama yetmez.

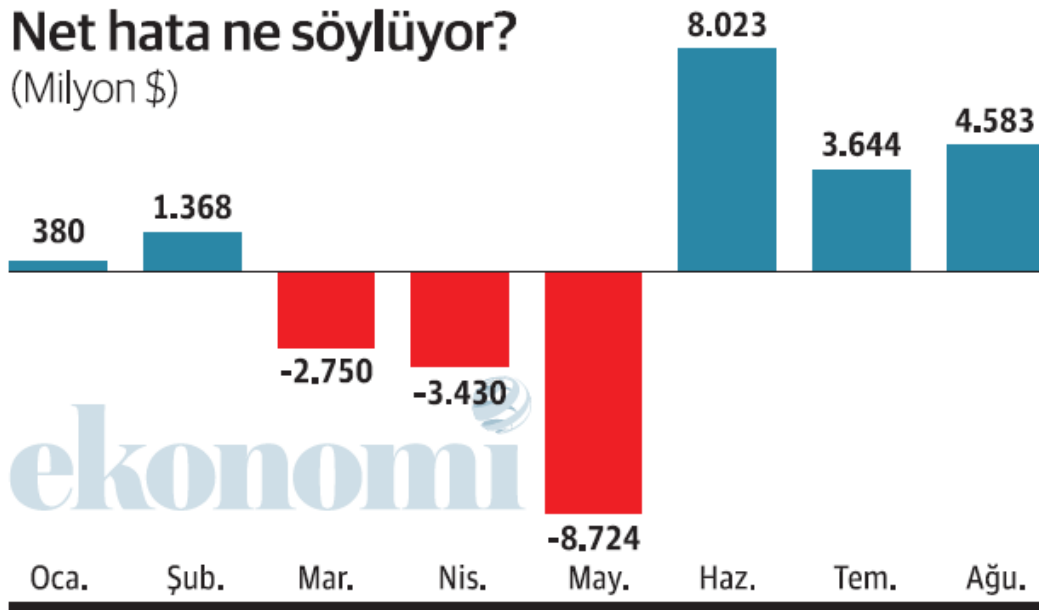
Böylesine yoğun çıkış ve ardından derin bir nefes alınarak gerçekleştirilen geri dönüş daha önce örneği görülmemiş bir durumdur.

Birileri iktidar değişecek ve o paralarının başına bir iş gelecek diye korkup yurt dışına gitmeyi, yani paralarını güvenceye almayı tercih etmiş, sonra da kaygılandıkları gelişme olmayınca güle oynaya geri gelmişlerdir.

O para illegal yollardan kazanılmış bir para mıdır ki bu gidiş ve geliş yaşanmıştır? Yanıtlanması gereken soru budur.

Net hata ne söylüyor?

(Milyon \$)

Hani yıllık cari açık 42.5 milyar dolar olacaktı

2024-2026 dönemine ilişkin orta vadeli programda bu yılın cari açık tahmini 42.5 milyar dolar olarak yer almıştı ve bu tutarda kalmanın mümkün olamayacağını bu köşede 12 Eylül'de geniş olarak işlemiştik.

Merkez Bankası'nın dün açıkladığı ağustos verileri gösterdi ki yılın ilk sekiz ayında yılın tümü için tahmin edilen açık aşıldı bile...

Cari açık sekiz ayda 43.1 milyar dolar oldu.

12.10.2023

Kalan dört ayda cari açık elbette çok düşük gelebilir, hatta fazla verilerek yıl 42.5 milyar dolarlık açıkla kapatılabilir ama normal koşullarda bu olmaz.

Yılın son aylarında cari fazla verilen iki dönem var, hiç yok değil!

2019'da, 2018'deki rahip kriziyle başlayan küçülmenin sürmesi yüzünden fazla verildi.

2021'de de faiz indirimiyle kurun tırmanmasıyla cari fazla elde edildi.

Dolayısıyla cari fazla sağlanan dönemler "**sorunlu**" dönemler. Herhalde bu yıl da yine sorunlu bir dönem yaşanıp cari fazla verilmesini kimse beklemiyordur.

Sonuçta cari açık orta vadeli programda tahmin edilen tutarı epeyce aşacaktır.

Cari açık OVP tahminini 8. ayda aştı

Naki BAKIR

12 Ekim 2023 Perşembe

Türkiye'nin cari işlemler dengesi ağustos ayında 619 milyon dolar açık verdi. OVP'de bu yılın tümünde 42,5 milyar dolar öngörülen cari açığın ilk sekiz aydaki kümülatif tutarı 43,1 milyar dolarla bunun üzerine çıktı.

Ödemeler dengesinde ağustosta aylık bazda 619 milyon dolarla önceki aylara göre düşük bir cari işlemler açığı verilmesine rağmen ilk sekiz aydaki kümülatif açık 43,1 milyar dolara ulaşarak, Orta Vadeli Program'da (OVP) 2023'ün tümü için yapılan tahmini aştı.

Cari açığın seyri (milyon \$)		
	Aylık	Yıllık
Ağustos 2022	-2.753	-33.512
Eylül 2022	-3.008	-39.242
Ekim 2022	-799	-44.145
Kasım 2022	-4.026	-46.067
Aralık 2022	-5.999	-48.892
Ocak 2023	-10.509	-53.549
Şubat 2023	-9.123	-56.396
Mart 2023	-4.725	-55.511
Nisan 2023	-5.454	-58.444
Mayıs 2023	-7.870	-60.445
Haziran 2023	693	-57.112
Temmuz 2023	-5.525	-59.098
Ağustos 2023	-619	-56.964

Merkez Bankası'nın (TCMB) açıkladığı Ağustos 2023 dönemi ödemeler dengesi verilerine göre aylık cari açık ağustosta geçen yılın aynı ayına oranla yüzde 77,5 daha düşük geldi.

Revize verilere göre bu yıl ocakta 10 milyar 509 milyon, şubatta 9 milyar 123 milyon, martta 4 milyar 725 milyon, nisanda 5 milyar 454 milyon, mayısta 7 milyar 870 milyon dolar açık verilirken, 19 aylık kesintisiz açık sürecinin ardından haziranda 693 milyon dolar cari fazla elde edilmiş, ancak bu trend devam etmemiş ve temmuzda 5 milyar 525 milyon dolarla yine yüksek cari açık verilmişti.

Ağustos ayında verilen 619 milyon dolarlık açıkla ocak-ağustos dönemini

kümülatif cari açığı 43 milyar 132 milyon dolara ulaşarak geçen yılın eş dönemindekinin yüzde 23 üzerine çıktı. Böylece 2024-2026 dönemi OVP'de bu yılın tümünde öngörülen 42,5 milyar dolarlık tahmin aşıldı.

Enerji ve altın hariç cari işlemler hesabı (milyon \$)					
		Ağustos		Ocak-ağustos	
		2022	2023	2022	2023
CARI İŞLEMLER DENGESİ		-2.753	-619	-35.060	-43.132
Parasal Olmayan Altın	İhracat	101	263	582	1.856
	İthalat	2.344	3.324	9.261	22.632
Net		-2.243	-3.061	-8.679	-20.776
Enerji	İhracat	1.581	1.625	10.533	9.790
	İthalat	8.734	5.332	64.287	46.339
	Net	-7.153	-3.707	-53.754	-36.548
Altın Hariç Cari İşlemler Hesabı		-510	2.442	-26.381	-22.356
Enerji Hariç Cari İşlemler Hesabı		4.400	3.088	18.694	-6.584
Altın ve Enerji Hariç Cari İşlemler H.		6.643	6.149	27.373	14.192

Bu hedefin tutabilmesi için yılın kalan aylarında cari fazla verilmesi gerekiyor.

Mayıs sonunda 60 milyar doları aşarak son 11 yılın en yüksek düzeyine ulaştıktan sonra haziranda 57 milyar 112 milyona inen, temmuz sonunda 59 milyar 98 milyon dolara yükselen yıllık bazda cari açık ise ağustos sonu itibarıyla 56 milyar 964 milyon dolara geriledi.

İhracat-ithalat dengesi

Ödemeler dengesindeki tanımıyla ihracat, kurlarda hızlı yükselişin durduğu ağustosta geçen yılın aynı ayına göre sadece yüzde 0,7 artarak 21 milyar 224 milyon, ithalat ise yüzde 7,8 düşüşle 28 milyar 328 milyon ve böylece dış ticaret açığı yüzde 26,4 düşerek 7 milyar 104 milyon dolar oldu.

Sekiz aylık dış ticaret açığı ise 68 milyar 675 milyon dolarla geçen yılın aynı dönemindekinin yüzde 14,7 üzerinde oluştu. Bu kapsamda genel mal ihracatı ağustosta yüzde 0,2 düşüşle 20 milyar 941 milyon, ithalatı ise yüzde 11,9 düşüşle 25 milyar 4 milyon dolar, açık da yüzde 45,2 küçülerek 4 milyar 63 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti.

Ödemeler dengesi gelişmeleri (milyon \$)						
	Ağustos			Ocak-ağustos		
	2022	2023	Değ. %	2022	2023	Değ. %
CARİ İŞLEMLER HESABI	-2.753	-619	-77,5	-35.060	-43.132	23,0
DIŞ TİCARET DENGESİ*	-9.657	-7.104	-26,4	-59.861	-68.675	14,7
Toplam Mal İhracatı	21.081	21.224	0,7	165.361	162.377	-1,8
Toplam Mal İthalatı	30.738	28.328	-7,8	225.222	231.052	2,6
Genel Mal Ticareti	-7.420	-4.063	-45,2	-51.232	-48.045	-6,2
İhracat	20.974	20.941	-0,2	164.729	160.375	-2,6
İthalat	28.394	25.004	-11,9	215.961	208.420	-3,5
Net Transit Ticaret Geliri	6	20	233,3	50	146	192,0
Parasal Olmayan Altın	-2.243	-3.061	36,5	-8.679	-20.776	139,4
İhracat	101	263	160,4	582	1.856	218,9
İthalat	2.344	3.324	41,8	9.261	22.632	144,4
HİZMETLER DENGESİ	7.526	7.266	-3,4	31.567	33.094	4,8
BİRİNCİL GELİR DENGESİ	-670	-922	37,6	-6.168	-7.818	26,8
İKİNCİL GELİR DENGESİ	49	141	187,8	-598	267	-144,6
SERMAYE HESABI	9	-34	-	-21	-144	585,7
FİNANS HESABI	-105	3.930	-	-16.132	-40.182	149,1
Doğrudan Yatırımlar	-676	-106	-84,3	-5.445	-2.634	-51,6
Portföy Yatırımları	-813	-880	8,2	11.356	-929	-
Diğer Yatırımlar	-8402	-218	-97,7	-24.904	-17.998	-27,7
Rezerv Varlıklar	10.786	5.134	-52,4	2.861	-18.621	-
NET HATA VE NOKSAN	2.639	4.583	73,7	18.949	3.094	-83,7

* Ödemeler Dengesi Tanımı

Genel mal ihracatının sekiz aylık hacmi geçen yılın eş dönemine göre yüzde 2,6 azalışla 160 milyar 375 milyon, ithalatın hacmi de yüzde 2,6 düşüşle 208 milyar 420 milyon dolar oldu; açık 48 milyar 45 milyon dolarla geçen yılın yüzde 6,2 altına indi.

Altın ithalatında artış sürüyor

Parasal olmayan altında aylık ihracat yüzde 160,4 artışla 263 milyon dolar, ithalat yüzde 41,8 artışla 3 milyar 324 milyon dolar; böylece altın ticaretindeki açık geçen yılın aynı ayına göre yüzde 45,8 büyüyerek 2 milyar 458 milyon dolar oldu.

Ocak-ağustos dönemi itibarıyla altında 1 milyar 856 milyon dolarlık ihracata karşılık 22 milyar 632 milyon dolarlık ithalat yapıldı. OVP'de bu yılın tümünde 27,3 milyar dolar düzeyinde tahmin edilen net altın ithalatı ilk sekiz ay itibarıyla yüzde 139,4 büyümeye ile 20 milyar 776 milyon dolara ulaştı. Öte yandan transit ticaret işlemlerinden de aylık bazda 20 milyon, ilk beş ayda toplam 146 milyon dolarlık bir net gelir elde edildi.

Net hizmet gelirinde düşüş

Taşımacılık, turizm, yurt dışı müteahhitlik gibi kalemleri kapsayan hizmetler dengesinde aylık net gelir 7 milyar 266 milyon dolarla, geçen yılın aynı ayındakinin

yüzde 3,4 altında geldi. Net hizmetler geliri ilk sekiz ayda ise yüzde 4,8'lik bir artışla 33 milyar 94 milyon dolar oldu. Hizmet gelirlerinin büyük bölümünü oluşturan turizm kapsamında seyahat gelirleri, OVP'de bu yılın tümü için 49 milyar dolar öngörülürken, ilk sekiz ayda 26,5 milyar dolarda kaldı.

Ağustosta, doğrudan ve portföy yatırımı gelir-giderleri ile faiz gelir-giderini kapsayan birincil gelir dengesinde 922 milyon dolar net çıkış, karşılıksız transferleri kapsayan ikincil gelir dengesinde ise 141 milyon dolar net giriş yaşandı. Ocak-ağustos döneminde birincil gelir dengesindeki net çıkış 7 milyar 818 milyon dolara ulaşırken, ikincil gelir dengesinde ise net bazda sadece 267 milyon dolarlık bir giriş kaydedildi.

986 milyon dolarlık yatırım girişi

Ağustos ayında doğrudan yatırımlar yoluyla 106 milyon, portföy yatırımları ile 880 milyon dolar tutarında net giriş kaydedildi. Yurt dışı borçlanmayı gösteren diğer yatırımların neti de 218 milyon dolar giriş olarak gerçekleşti. İlk sekiz ayda net doğrudan yatırım girişi 2 milyar 634 milyon, portföy yatırımı girişi 929 milyon, diğer yatırımlardaki net giriş ise 17 milyar 998 milyon dolar oldu.

Resmi rezervde aylık 5,1 milyar dolar artış

Resmi rezervlerde ağustosta aylık bazda 5 milyar 134 milyon dolarlık bir artış kaydedildi. Ancak dönemsel olarak hızla büyüyen cari açığın finansmanda kullanılan rezervlerdeki net erime ilk sekiz ay itibarıyla 18 milyar 621 milyon dolar oldu. Geçen yılın aynı döneminde resmi rezervler 2 milyar 861 milyon dolar artmıştı. Net hata ve noksan kaleminde ağustos ayında 4 milyar 583 milyon dolar giriş yaşandı, ilk sekiz ay itibarıyla kümülatif net giriş 3 milyar 94 milyon dolar oldu.

Çekirdek dengede fazla var

Cari işlemler açığındaki hızlı büyümede ithal enerji faturası ve 'parasal olmayan altın' ithalatındaki rekor artışlar etkili olurken, bu iki kalemin ikisi de dışarıda tutulduğunda cari işlemler ciddi miktarda fazla veriyor. Ağustos ayında altın ithalatı hariç tutulduğunda aylık cari denge 2 milyar 442 milyon, enerji hariç tutulduğunda 3 milyar 88 milyon dolar fazla verirken, ikisi de hariç tutulduğunda ise aylık 6 milyar 149 milyon dolarlık bir cari fazla olduğu dikkati çekiyor. Ocak-ağustos itibarıyla ise altın hariç 22 milyar 356 milyon, enerji hariç 6 milyar 584 milyon dolar cari açık verilirken, bu iki kalem hariç tutulduğunda ise 14 milyar 192 milyon dolarlık bir cari fazla olduğu görülüyor.

Savaş 5 emtia ürününü etkileyecek

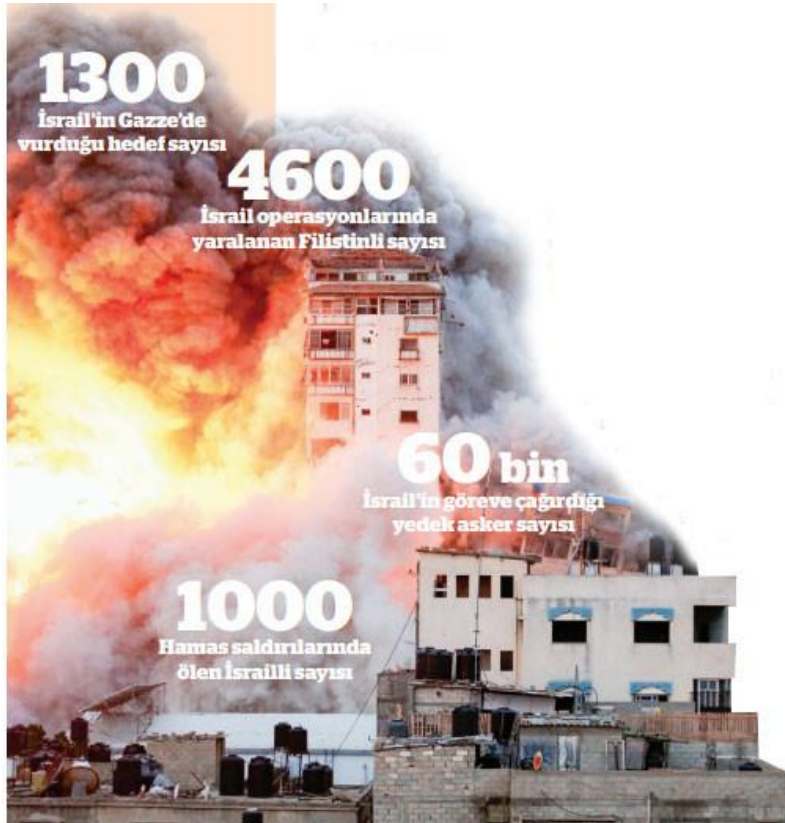
İbrahim SELÇUK

12 Ekim 2023 Perşembe

İsrail-Filistin çatışmasının ekonomi üzerinde olası etkilerine bakalım... Küresel ekonomi ve ticarete sıkıntılı günler kapıda... Petrol, doğalgaz, altın, demir, bakır ve tüm tarım emtia ürünlerinde fiyatlar artacaktır.

Bölgesel bir krizin, küresel ekonomik dengeleri ne denli etkileyebileceğini tarih boyunca pek çok kez gördük.

Son haftalar, Ortadoğu'da kritik bir noktada, İsrail ile Filistin arasındaki çatışmanın olası etkilerini düşündürüyor. Bölgesel istikrarsızlığın, küresel emtia piyasalarını ve ekonomik dengeleri nasıl sarsabileceğini detaylandıracağız. Ortadoğu, tarih boyunca olduğu gibi, küresel emtia piyasaları için kritik bir öneme sahiptir.

Özellikle enerji kaynaklarını kontrol etme kapasitesi, bölgesel çatışmaların, dünya genelinde ekonomik dengeleri sarsma potansiyeline sahiptir. Bu yazıda, İsrail-Filistin çatışmasının emtia piyasalarında, özellikle hangi enstrümanların daha fazla etkilenebileceğini ele alacağız.

1. Petrol: Bölgenin stratejik konumu, enerji taşımacılığı açısından kritik öneme sahiptir. Bölgede yaşanacak bir çatışma, petrol fiyatlarını doğrudan etkileyebilir. Çatışmanın Suez Kanalı gibi stratejik noktaları etkilemesi durumunda, petrol taşımacılığına yönelik aksamalar küresel ölçekte petrol fiyatlarının yükselmesine neden olabilir.

2. Doğalgaz: Bölge, doğalgaz rezervleri ve bu enerji kaynağının taşınmasına dair kritik yollara sahiptir. Çatışma ve belirsizlikler, doğalgaz arzını ve buna bağlı olarak fiyatları etkileyebilir, özellikle de Avrupa gibi, bölgeden doğalgaz ithal eden kıtalar açısından.

3. Tarım Ürünleri: Stabil olmayan bir bölgesel ortam, tarım ürünleri fiyatlarını da olumsuz etkileyebilir. Gıda maddeleri taşımacılığında yaşanacak aksamalar ve olası ticaret kısıtlamaları, buğday, mısır ve diğer temel gıda maddelerinin fiyatlarını artırabilir.

4. Altın: Altın, genellikle belirsizlik dönemlerinde bir "güvenli liman" olarak kabul edilir. Bölgede yaşanan bir çatışma, yatırımcıları daha güvenli varlıklara yönlendirerek altın talebini ve dolayısıyla fiyatlarını yükseltebilir.

5. Diğer Metaller: Benzer şekilde, bölgede yaşanan çatışma, metal arzını etkileyebilir ve bu da demir, bakır gibi metallerin fiyatlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Savaşın ticaret gemilerinin hareketliliğini ve bu bağlamda global ticareti olumsuz yönde etkilemesi olasıdır. Uzakdoğu'dan Avrupa'ya, çeşitli ürünlerin ve emtiaların taşımacılığı risk altına girerken, bu durum küresel ticarete sıkıntılı bir dönemi de beraberinde getirebilir.

Küresel siyasi istikrarsızlık

Bölgesel bir savaşın, özellikle Ortadoğu gibi hassas bir coğrafyada, küresel iktisadi dengeleri ve siyasi istikrarı tehdit etme kapasitesi yüksektir. Böylesi bir durum, birçok ülkeyi direkt olarak etkileyebilir ve bu da siyasi istikrarsızlıklara yol açabilir. Bölgede yaşanacak bir savaş, küresel yatırımları ve sermaye akışlarını etkileyebilir. Bölgeye olan doğrudan yabancı yatırımlar azalırken, savaşın etkilediği alanlardan uzaklaşma eğilimi global sermaye akışlarını da değiştirebilir.

Sonuç olarak; İsrail-Filistin çatışması, sadece bölgesel değil, aynı zamanda küresel ölçekte de ekonomik ve siyasi sarsıntılara neden olabilir. Bunun yanında insani trajediler ve göç dalgaları da unutulmamalıdır. Umarız ki, böylesi bir senaryo hiçbir zaman gerçekleşmez ve tüm ihtilaflar, barışçıl yollarla ve diyalog ile çözülür.

Abdulkadir Selvi

Erdoğan'dan ABD ve İsrail'e kritik mesajlar

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşmaları sadece iç siyasete ilişkin yapacağı açıklamalar üzerinden takip edilmiyor.

Dünya olayları hakkında ne diyeceği de merak ediliyor. Çünkü Erdoğan bir dünya lideri. Erdoğan'ın konuşmasını AK Parti grubunda izledim. İsrail'in Gazze'ye yönelik katliamı Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın öncelikli gündemiydi.

İTİDAL TAVSİYESİ

7 Ekim günü Hamas'ın İsrail'e yönelik eylemi gerçekleştiğinde AK Parti'nin kongresi vardı. Erdoğan, kalbi Filistin davasıyla atan AK Partilileri coşturacak bir konuşma yapmak yerine taraflara itidal tavsiye etti.

İLKELİ TAVİR

Hamas'ın sivillere yönelik eylemlerini kınadı. İsrail'i sivil katliamı konusunda uyardı. "Savaşın da bir ahlakı olduğuna, tarafların da buna riayet etmesi gerektiğine inanıyoruz. İsrail topraklarındaki sivillerin öldürülmesine açıkça karşı çıkıyoruz. Aynı şekilde Gazze'deki masumların hiçbir ayırım gözetilmeden sürekli bombardımana maruz bırakılarak katledilmelerini de asla kabul etmiyoruz" dedi.

İlkeli tavır budur. BM Genel Kurulu'nda Filistin'in sesi olmuş bir Erdoğan açısından çok değerli bir çizgiydi bu. Ateşkesin sağlanması ve savaşın sona ermesi konusunda bir misyon üstlenebilecekse, iki tarafa da söz söyleyebilecek bir mesafede durmak gerekiyordu. Erdoğan bunu sağladı.

HEM ABBAS'LA HEM HERZOG'LA

Çünkü Erdoğan aynı zamanda hem Mahmut Abbas'la hem Herzog'la görüşebilen bir lider. Türkiye hem Filistin'le hem İsrail'le diyalogu olan bir ülke. Savaşın ortasında

12.10.2023

dünya için en gerekli olan da bu. Rusya-Ukrayna savaşında Erdoğan'ın hem Putin'le hem Zelenski ile görüşebilen bir lider olmasının, Tahıl Koridoru ve esir değişiminde ne denli önemli olduğu anlaşıldı.

ARABULUCULUK ÖNERİSİ

ABD ve Avrupa, İsrail'in yanında yer aldığı için dünyada bu rolü oynayabilecek çok az sayıda ülke ve lider var. Onların başında Erdoğan geliyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan da "Türkiye olarak arabuluculuk ve adaletli hakemlik dahil üzerimize ne düşüyorsa yapmaya hazırız" diye çağrı yaptı.

SABIR TAŞI ÇATLAMAK ÜZERE

ERDOĞAN başından itibaren itidalli hareket ediyor. İsrail ve Filistin'e itidal tavsiye ediyor. ABD'ye yangına körükle gitmemesini öneriyor. Ama tek başına Erdoğan'ın itidalli olun demesiyle olmuyor. İtidal tavsiye etmek, giderek İsrail'in katliamlarına sessiz kalma noktasına doğru ilerliyor. Gazze'deki sivil katliamı karşısında tavır almak gerekiyor. Görüyorsunuz savaş İsrail'in Gazze'de sivil katliamına dönüştü. Erdoğan'ın itidal çizgisi önemli ama bunu ne kadar sürdürebilir bilemiyorum. Çünkü sabır taşı çatlamak üzere.

SAVAŞ DEĞİL KATLIAM

Rusya ile Ukrayna savaş halinde. Ama Kiev'in suyunun, elektriğinin kesilmesi söz konusu olmadı. Ama Gazze'de savaş doğrudan sivil insanları hedef aldı. Cumhurbaşkanı Erdoğan da "Bir şehrin suyunu, elektriğini, giriş çıkışlarını kesip, altyapısını çökerterek, camisinden kilisesine tüm ibadethanelerini, okullarını yıkarak, insanların en temel insani ihtiyaçlarına erişmesini engelleyerek, içinde sivillerin yaşadığı binaları bombalarla yerle yeksan ederek, velhasıl her türlü utanç verici yöntemle yürütülen bir çatışma savaş değil, katliamdır" dedi. Erdoğan savaşın adını koydu. Bu bir savaş değil, İsrail'in katliamına dönüştü.

ÖRGÜT MUAMELESİ

İsrail, Filistinlilere karşı hep devlet terörü uyguladı. O nedenle terörist devlet damgasını yedi. Bir süredir bu yönü unutulmuş, İsrail'le normalleşme süreci başlamıştı. Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin kurduğu ilişki, Erdoğan'ın Netanyahu ile görüşmesi gibi. Ama Gazze'ye saldırılarla birlikte İsrail gerçek kodlarına döndü.

O nedenle Cumhurbaşkanı Erdoğan da "İsrail devlet gibi değil örgüt gibi davranırsa, sonunda örgüt gibi muamele görmeye başlayacağını unutmamalıdır" diye uyardı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşmasındaki en çok alkışlanan bölüm burasıydı. O nedenle diyorum ki bundan sonrasını Netanyahu düşünsün.

ABD'YE KRİTİK UYARI

CUMHURBAŞKANI Erdoğan hem İsrail konusunda hem Suriye'de PKK'ya verdiği destek üzerinden ABD'ye önemli mesajlar veriyor. Dronumuzu vurmasından itibaren Erdoğan'ın ABD'ye karşı tavrı giderek sertleşiyor. Önceki gün, "İnsansız hava aracını ABD düşürürken bu Türkiye şu anda NATO'da Amerika'nın ortağı değil mi? Bunu neyle izah edeceğiz?" diye sormuştu.

Dün de "Bu mücadelemizde, teröristlerin yanında yer alarak bize zarar verenlere cevabımızı önünde sonunda vereceğimizden kimsenin şüphesi olmasın" dedi. Bu mesaj doğrudan ABD'ye verilmiş bir mesaj. Erdoğan, "Dronu unutmadık, not ettik" dedi. Tabi ki Türkiye kendisi açısından doğru zamanda gereken cevabı verecek.

İSMET PAŞA'NIN SÖZÜNÜ HATIRLADIM

Çok üzerinde durulmadı ama Erdoğan'ın çok önemli bir uyarısı daha vardı. Bilmiyorum ben mi çok önemsedim ama Erdoğan, ABD'ye, "Türkiye, müttefiklik ilişkileri içinde olduğu her devletin ve kurumun hukukuna saygılıdır, onlardan da aynı şekilde kendi hukukuna saygı göstermelerini beklemektedir. Şayet bu denge kurulamazsa, o zaman herkesin kendi politikalarını belirleme ve kendi yolunu çizme opsiyonu meşru hak haline dönüşür" dedi.

Erdoğan'ın bu uyarısı Johnson mektubu karşısında İsmet Paşa'nın, "Yeni bir dünya kurulur Türkiye onun içinde yerini alır" sözünü çağırıyordu.

TERÖR DESTEKÇİSİ ABD

İsrail, Gazze'de sivil katliam yapıyor. ABD ise bu katliama tam destek veriyor. ABD Başkanı Biden'ın basın toplantısını izledim. Terörle mücadeleden söz ediyordu. Acı içinde gülümsedim. Dünyada terörle mücadele konusunda konuşabilecek en son ülke ABD. Suriye'de PKK'nın hamisi ABD değil mi? Terörle mücadele bahanesiyle Afganistan'a girip sonra Afganistan'ı Taliban'a teslim eden ABD olmadı mı? Irak'ı terör örgütlerinin bataklığına kim çevirdi? PKK'yı Bekaa'dan alıp getirip Kandil'e kim yerleştirdi. Bütçesinden YPG'ye yıllık 200 milyon dolar ayıran ülke ABD değil mi?

ABD VE İSRAİL KAYBEDECEK

Sanki İsrail'in katliamı yetmezmiş gibi ABD, iki savaş gemisini Akdeniz'e getirerek, uçak dolusu silahları Tel Aviv'e indirerek katliamı teşvik ediyor. Ne yapacaklar? ABD ve İsrail, Gazze'yi haritadan mı silecek? ABD ve İsrail böylesine bir orantısız güç kullandıkça Gazze üzerinden dünya yeniden şekilleniyor. Şuna inancım tam. Gazze halkı Gazze'de kalacak. İsrail ve ABD bir kez daha yenilgiyi tadacaklar.

'İsrail, Gazze'yi neredeyse haritadan silecek Abdulkadir Selvi sen ne diyorsun' diyebilirsiniz. Afganistan'da ne oldu? Gazze'de de o olacak...

Esfender KORKMAZ

12 Ekim 2023 / 00:01

IMF de kriz derinleşecek dedi

6 Ekim 2023 tarihli İMF heyeti raporunda İMF' "seçimden bu yana uygulanan politika değişikliğinden memnuniyet duyduğunu" söylüyor ve fakat açıkladığı makro göstergeler olumsuz mesaj veriyor.

İMF'ye göre makro dengeler düzelmeyecek;

İMF 6 Ekim tarihli rapor ekinde yer alan tabloya göre; Büyüme oranı düşecek, işsizlik artacak, yıl sonu enflasyonu MB ve orta vadeli programın üstünde olacak, reel sektörde döviz açığı devam edecek, cari açık devam edecek. (Aşağıdaki tablo)

TÜRKİYE: SEÇİLMİŞ EKONOMİK GÖSTERGELER,2023-24		
	2023	2024
	(Yüzde)	
Reel GSYİH büyüme oranı	4.0	3.2
Enflasyon(yıl sonu)	69.1	46.0
İşsizlik oranı	10.1	10.5
Finansal olmayan kamu sektörü genel dengesi (GSYH oranı)	-6.0	-5.5
Cari Denge (GSYH oranı)	-4.1	-3.1

Kaynak ; İMF Türkiye raporu

En ağırı İMF yatırımların duracağını tahmin ediyor.

İMF, Türkiye'de milli gelire oranla toplam yatırımların 2023'te yüzde 24,5'e, 2024'te yüzde 17,6'ya, 2025'te yüzde 13,7'ye, 2026'da yüzde 12,3'e, 2027'de yüzde 11,5'e, 2028'de yüzde 11'e düşmesini bekliyor.

Ödemeler bilançosu' verileri de İMF'yi doğruluyor. Doğrudan yabancı yatırım sermayesi de gelmiyor, tersine çıkıyor. 2023 Ocak- Ağustos arasında 8 ayda yalnızca gayrimenkul satın almak için yabancı sermaye girdi. Doğrudan yatırım yapmak için yabancı sermaye girişi olmadığı gibi tersine 4 milyon dolarlıkta sermaye çıkışı oldu. Medyada sık sık yer aldığı gibi, yerli sermaye de artık dışarıda yatırım yapıyor.

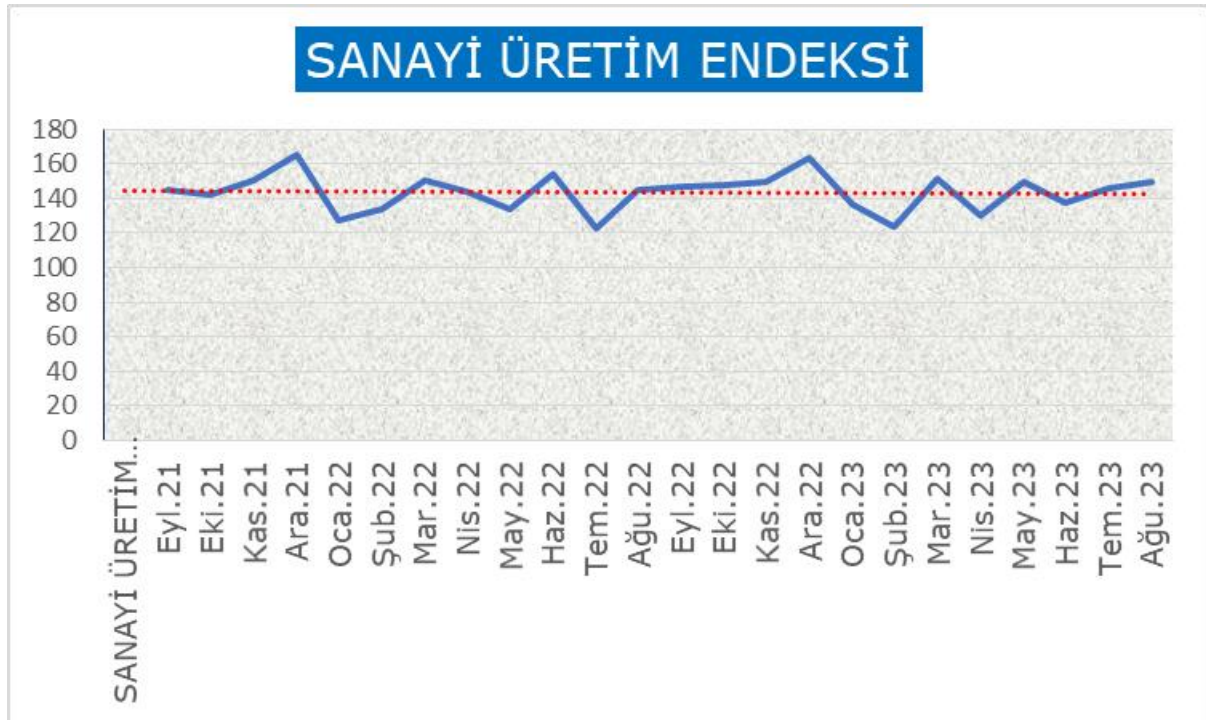
OCAK-AĞUSTOS 2023 ÖDEMELER DENGESİ	
	MİLYON DOLAR
CARİ AÇIK	43 132
DIŞ TİCARET AÇIĞI	68 675
DOĞRUDAN YATIRIMLAR	2 634
Yabancıya gayrimenkul satışı(net giriş)	2 638
Doğrudan yatırım(net çıkış)	4
PORTFÖY YATIRIMLARI(net giriş)	929
NET HATA VE NOKSAN(net giriş)	3 094
RESMİ REZERVLER(net azalış)	18 621

Yatırımların düşmesi, üretimde de daralma yaratır. Mal arzının düşmesi, arz-talep dengesinin ve istikrarın daha çok bozulması demektir. Dahası bu açığın ithalatla telafi edilmesi mümkün değildir, zira dış ticaret açığının altından kalkamayız.

Yine yatırımların daralması işsizliğin artması demektir.

Sanayi'de büyüme ve sanayi üretim endeksi de İMF' tahminlerini destekliyor.

2023 yılı ikinci çeyrekte sanayide büyüme eksi 2,6 oldu. Son iki senedir sanayi üretim endeksi düşme eğilimindedir. 2021 Aralıkta 165,6 olan sanayi üretim endeksi, 2023 Ağustos ayında 149,2 'ye geriledi. (aşağıdaki grafik)

Yatırımlar neden yapılmıyor?

AB 2022 Türkiye raporunda; *“Türkiye’de güven sorunu var ve yatırım ortamı yoktur.”* Deniliyor. Gerçekten de Hukukun üstünlüğünü, yargı bağımsızlığını ve demokrasi altyapısını yeniden kurmadan, yolsuzlukların yarattığı haksız rekabeti önlemeden güven ortamı oluşmaz ve yerli ve yabancı sermaye yatırım yapmaz.

Kurumsal devlet parti devleti oldu. Merkezi devlet ve özellikle belediyeler de normal yoldan yatırım projeleri geçmiyor.

İMF faizleri artırın diyor

İMF’ raporunda; *“Enflasyonun kalıcı bir şekilde düşürülmesi için daha fazla politika faizi artışına ihtiyaç duyulmakta olup, bunun yanı sıra para ve kredi piyasalarında fiyat sinyallerinin rolünü artırmak için niceliksel önlemlere daha az güvenilmesi gerekmektedir; bu, piyasa fiyatlı bir getiri eğrisinin sabitlenmesine yardımcı olacaktır. Piyasaların daha yüksek politika faizine dayalı sermaye tahsisine izin verilmesi fonların en verimli şekilde kullanılmasını sağlayacaktır. Bu aynı zamanda lirayı da destekleyecektir.”* deniliyor.

İMF kibarca, **“önlem alınmaz ise Türkiye de kriz bitmeyecek, ekonomide daralma hızlanacak, riskler artacak” diyor.** Aslında bizlerde yıllardır aynı paralelde uyarı yapıyoruz. Umarım bu defa hükümet İMF’ ye kulak verir ve ciddi bir istikrar programı yapar.

İbrahim Kahveci

Çok ilginç veriler...

Şu sıralar kime sorsanız en büyük sıkıntılardan birinin ücretlerin zamlara yetişememesi ve alım gücünün çok düşük olması söylenecektir.

Oysa hem kamu hem de özel sektör ücret zamlarını açıklanan enflasyonun daha da üzerinde yapmışlardı.

Nasıl oluyor da enflasyonun üzerinde yapılan ücret zamları alım gücünü düşürebiliyor?

Buraya bir not düşmeliyim: TÜİK'in 2018 yılından sonraki enflasyon verileri konusunda defalarca yazılar yazmıştım. Eğer ortalıkta böyle bir durum var ise, milyonlarca insanın ekmeği ile-sofrası ile ilgili çok büyük bir günah durmaktadır.

Başka günaha da gerek yoktur.

Hatırlarsanız BÜYÜME-ELEKTRİK TÜKETİMİ ilişkisini vermiştim. Ama durun tekrar edeyim: 1998-2006 arasında yüzde 40,5 büyümeye karşılık elektrik tüketimi yüzde 58,8 artıyor. Yani elektrik tüketimi zaruri bir ihtiyaç ve büyüme oranının üzerinde seyrediyor.

Sonra GSYH verileri yenilendi.

Ve 2005-2014 arasında meğerse yüzde 55,0 büyüme ile yüzde 55,6 elektrik tüketimi başa baş seyretmiş.

Yani ekonomik büyümemiz dışında elektrik tüketimimiz nerede ise hiç artmamış.

Ama asıl sürpriz 2014-2022 döneminde: Meğerse Türkiye ekonomisi yüzde 46,6 büyüme gösterirken elektrik tüketimi sadece yüzde 30,3 artış göstermiş.

Acaba nasıl büyüyoruz da elektrik tüketmiyoruz? **Ya da bu büyüme ne kadar gerçek?** Çünkü sanal büyümenin vergisi gerçekten alınıyor.

12.10.2023

Bugün asıl konumuz şudur: Türkiye'nin şeffaf olmayan sermaye hareketleri...

Ödemeler dengesi verilerine göre seçimden önceki 3 ayda (mart-nisan-mayıs) net hata noksan kaleminden -14.904 milyon dolar sermaye çıkışı yaşanıyor. Ve seçimlerden sonraki 3 ayda (haziran-temmuz-ağustos) yine net hata noksan kaleminden tam +16.250 milyon dolar sermaye girişi gerçekleşiyor.

Buradaki mesele şu: Bu sermaye hareketleri gerçek bir giriş-çıkış mıdır, yoksa bir hesap düzeltmesi mi?

Eğer gerçek bir sermaye hareketi ise, **seçimlerde yönetim riskini almak istemeyen bir sermaye** mi gitti ve yönetim değişmeyince geri geldi...

FAİZLER ETKİSİZ Mİ?

Merkez Bankası tüketici kredilerinde faizleri %57,20'lere ulaştığını, ticari kredilerde de yüzde 45,99'a geldiğini açıklıyor.

Peki, amaçlanan tüketim azalmış ithalat ve bunun üzerinden dış ticaret açığı daralmış mı?

Geçen yıl temmuz-ağustos-eylül aylarında dış ticaret açığı -31.616 milyon dolardı. Bu yıl son üç ayda dış ticaret açığı -25.955 milyon dolar.

İlk bakışta dış açık azalmış gibi görülüyor. Lakin altın ve enerji hariç dış ticaret açığına baktığımızda durum farklı. Burada açık -6.144 milyon dolardan -9.337 milyon dolara çıkmış.

Kısaca mesele şudur: Uyguladığımız ekonomi politikası aslında doğru bir önermedir. Lakin GÜVEN unsuru eksik kaldığından dolayı beklenen etkiyi göstermiyor.

Seçimden önce defalarca bu konuda uyarı yaptım. Politika doğru uygulansa bile etkisi sınırlı olacaktır diye... Çünkü yönetime olan güven politikanın etkisini belirleyecektir..

Ve nitekim bunları yaşıyoruz.

Bizler, yani toplum için anlamı nedir? İşte orası daha önemli. Çünkü sıkılacak kemer maliyeti sadece güven sorunu nedeniyle çok daha ağır yaşanacaktır.

Zaten yaşadığımız da budur.

Şeffaflığın kaybetmiş, verileri güven vermeyen ve güven eksikliği yaşayan bir politikanın sonucunu ne bekleyebilirdik ki... Bilinenler gerçekleşiyor...